

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44 hallituksen esityksen johdosta laiksi tuloverolain muuttamisesta

Eduskunta on 20 päivänä syyskuuta 1994 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi edellä tarkoitetun hallituksen esityksen n:o 173.

Valtiovarainvaliokunnan asettamassa vero- jaostossa, joka on valmistellut mietinnön valiokuntaa varten, ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Maija-Leena Sarkko valtiovarainministeriöstä, maatalousneuvos Esko Juvonen maa- ja metsätalousministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Mikko Könkkölä oikeusministeriöstä, ylitarkastaja Marja Nikkanen verohallituksesta, osastonjohtaja Esko Kiviranta Maa- ja metsätaloustuotajain Keskusliitosta, osastopäällikkö Vesa Korpela Veronmaksajain Keskusliitosta, varatuomari Hannu Vähähyyppä Huitisten Säästöpankin edustajana, professori Edward Andersson ja professori Kari S. Tikka.

Suomen liittyessä Euroopan unioniin (EU) jäseneksi maataloudelle aiheutuu huomattavia sopeutusongelmia sen johdosta, että maatalouden tuottajahinnat alenevat liittymishetkestä, mutta kustannukset laskevat vasta vähitellen. Liittymissopimus mahdollistaa tietyt siirtymäkausia koskevat tukijärjestelmät. Suoraa tukea ei kuitenkaan mitata nykyiseen tulotasoon verrattuna tyydyttävällä tavalla tiloille, joilla tuotostaso on korkea. Tähän tilaryhmään kuuluvien nuorten viljelijöiden tilojen taloutta rasittavat usein myös korkean hintatason aikana tehdyistä sukupolvenvaihdoksista ja muista tilan kehittämisinvestoinneista aiheutuvat suuret velat.

Hallitus ehdottaa, että tuloverotuksessa otettaisiin käyttöön velkasiini maatalouden harjoitajiin kohdistuva määräajan voimassa oleva erityisvähennys, niin sanottu sopeutumisvähennys. Tämän vähennyksen perusteena olisi maatalouden kohdistuva pitkäaikainen velka.

Vähennyksen saisi tehdä tuloverotuksessa velkamäärän perusteella viideltä vuodelta toimitettavissa verotuksissa, joten vähennys myönnettäisiin vuosilta 1995—1999 toimitettavissa verotuksissa. Vähennys myönnettäisiin, jos verovelvollisella on vuoden 1993 päättyessä ollut maatalouden kohdistuvaa pitkäaikaista velkaa vähintään

280 000 markkaa. Vähennyksen enimmäismäärä olisi 50 prosenttia sanotun rajan eli 280 000 markkaa ylittävstä velan määrästä. Vähennyksen enimmäismäärää pienennettäisiin määrällä, jolla verovelvollisen muiden kuin maa- ja metsätalouden veronalaisten varojen määrä ylittää miljoona markkaa. Verovuonna tehtävä vähennys saisi olla enintään 25 prosenttia vähennyksen enimmäismäärästä ja kuitenkin enintään maatalouden jaettavan yritystulon määrä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995, jos Suomi liittyy Euroopan unionin jäseneksi.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä seuraavin muutoksin.

Sopeutumisvähennyksen myöntäminen perustuu vuoden 1993 päättyessä olleiden velkojen määrään. Tämä saattaa johtaa kohtuuttomuuksiin tapauksissa, joissa esim. sukupolvenvaihdoksesta on asiallisesti sovittu jo vuoden 1993 aikana, mutta sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseksi tarvittavan velan saanti on lykkääntynyt vuoden 1994 puolelle. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 149 a §:n 3 momentissa säädettäväksi, että sopeutumisvähennykseen oikeuttaisi myös ennen 1.5.1994 otettu velka, joka kohdistuu maatilaa tai sen osan hankintaan, jos luovutuskirja tai luovutusta tarkoittava esisopimus on tehty vuonna 1993.

Pykälän 4 momentiksi valiokunta ehdottaa otettavaksi hallituksen ehdotuksen 3 momentin sisältämän säännöksen sanonnallisesti täsmennettynä.

Valiokunta katsoo, ettei uudesta sopeutumisvähennyksestä tulisi saada hyötyä tapauksissa, joissa verovelvollinen ei veroedun saatuaan jatka tilan pitoa. Valiokunta ehdottaakin 5 momentiksi säännöstä, jonka mukaan veroetu peritään takaisin, jos maatila myydään vapaaehtoisella kaupalla vuosien 1995—2000 aikana. Saadun veroedun takaisinperintä tapahtuisi vero toimiston toimesta veronoi kaisuna. Valiokunnan käsityksen mukaan säännöstä tulisi sovel-

taa tapauksissa, joissa kauppa koskee pääosaa maatilasta.

Lisäksi valiokunta katsoo, että sopeutumisvähennyksen saamisen perusteena tulisi olla muu kuin sukupolvenvaihdostapauksissa esiintyvä verovelvollisen vanhemmiltaan saama velka. Valiokunta ehdottaa, että 149 a §:n 6 momentiksi otettaisiin tätä tarkoittava säännös.

Valiokunta edellyttää, että hallitus seuraa tiiviisti valiokunnan ehdottaman 149 a §:n uuden 5 momentin soveltamista

käytäntöön. Mikäli momentissa tarkoitettu tuen takaisinperintä ei kohdennu oikeudenmukaisesti, valiokunta edellyttää hallituksen ryhtyvän pikaisesti toimenpiteisiin tuen takaisinperintää koskevan säännöksen tarkistamiseksi.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/92) 151 §:n 1 ja 2 momentti, näistä 1 momentti sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1502/93), ja lisätään lakiin uusi 149 a § seuraavasti:

149 a §

Sopeutumisvähennyks

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna velkana pidetään myös ennen 1.5.1994 otettua velkaa, jos velka kohdistuu maatilán tai sen osan hankintaan, jota koskeva luovutuskirja tai luovutusta tarkoittava esisopimus on tehty vuonna 1993. (Uusi)

Sopeutumisvähennystä koskeva vaatimus on esitettävä ennen siltä verovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä, jota vaatimus koskee. (Hallituksen esityksen 3 mom.)

Jos maatila myydään vapaaehtoisella kaupalla vuosien 1995—2000 aikana, verovelvollinen menettää oikeuden vuosilta 1995—1999 toimitetta-

vissa verotuksissa myönnettyyn sopeutumisvähennykseen. Verotoimisto oikaisee näiltä vuosilta toimitetut verotukset noudattaen soveltuvin osin, mitä verotuslaissa säädetään veronoikaisusta. Veronoikaisu voidaan tehdä, vaikka sen edellytykset puuttuvat. (Uusi)

Tässä pykälässä tarkoitettuna velkana ei pidetä velkaa, jossa velkojana on verovelvollisen isä tai äiti joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa. (Uusi)

151 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 4 päivänä lokakuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Saari, jäsenet Alaranta, Heikkinen, Hämäläinen, Jokiniemi, Jääskeläinen (osittain), Laaksonen, Luukkainen,

Malm, Mäki-Hakola, Ranta, Sasi, Turunen, Törnqvist ja Vihriälä sekä varajäsenet Apukka, Backman, Hurskainen, Lehtosaari (osittain), Linnainmaa, Röntynen ja Savela.

Vastalause

Osana maatalouden kansallista EU-sopeutus-pakettia esitetään ns. sopeutumisvähennystä velkaisille, mutta muutoin kannattaville tiloille.

Sukupolvenvaihdon tai mittavien investointien perusteella merkittävästi velkaantuneet nuoret maatalouden harjoittajat tarvitsevat EU-jäsenyyden toteutuessa siirtymäkauden ajan ylimääräistä tukea. Tuki tulisi kuitenkin kohdentaa sitä todella tarvitseville. Siten voitaisiin välttää niin väliinputoamiset kuin tarpeettomat tuetkin.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan selvästi, että maataloudelle annettavan tuen tulisi olla suoraa tukea, koska verotuksen kautta myönnettävä tuki kohdentuu yleensä väärin. Tämän vuoksi esitetty tuki olisikin tullut myöntää ensisijaisesti suorana tukena esim. korkotuen muodossa.

Verotuksen kautta annettava tukikin kohdentuisi esitettyä paremmin, jos se tapahtuisi todellisten maatalouden lainojen vuotuisten korkojen perusteella myönnettävänä ylimääräisenä verosta tehtävänä vähennyksenä. Myös ylimääräiset poisto-oikeudet olisivat eräs nyt esitettyä parempi tapa.

Muutaman vuoden takaiseen lainamäärään ja tuloihin sidottu tuki antaa suurimman hyödyn niille, joilla on ollut suuri velkamäärä ja tulee olemaan suurimmat tulot. Varallisuuden huomioiminen vain osittain tukea pienentävänä tekijänä ei ole perusteltua. Esim. metsävarallisuus olisi pitänyt huomioida tukea alentavana.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 4 päivänä lokakuuta 1994

Tuulikki Hämäläinen
Jouni Backman
Asko Apukka

Jussi Ranta
Sinikka Hurskainen

Kerttu Törnqvist
Timo Laaksonen
Hannele Luukkainen

